

Kommunutredningen – Stärkt kapacitet i kommunerna för att möta samhällsutvecklingen

Fi 2017:02

Ordförande: Niklas Karlsson

Huvudsekreterare: Sverker Lindblad

Sekreterare: Susanne Widding Gidlund

Sekreterare: Ulf Tynelius

Sekreterare: Lisa Hörnström

Den parlamentariska kommitténs ledamöter

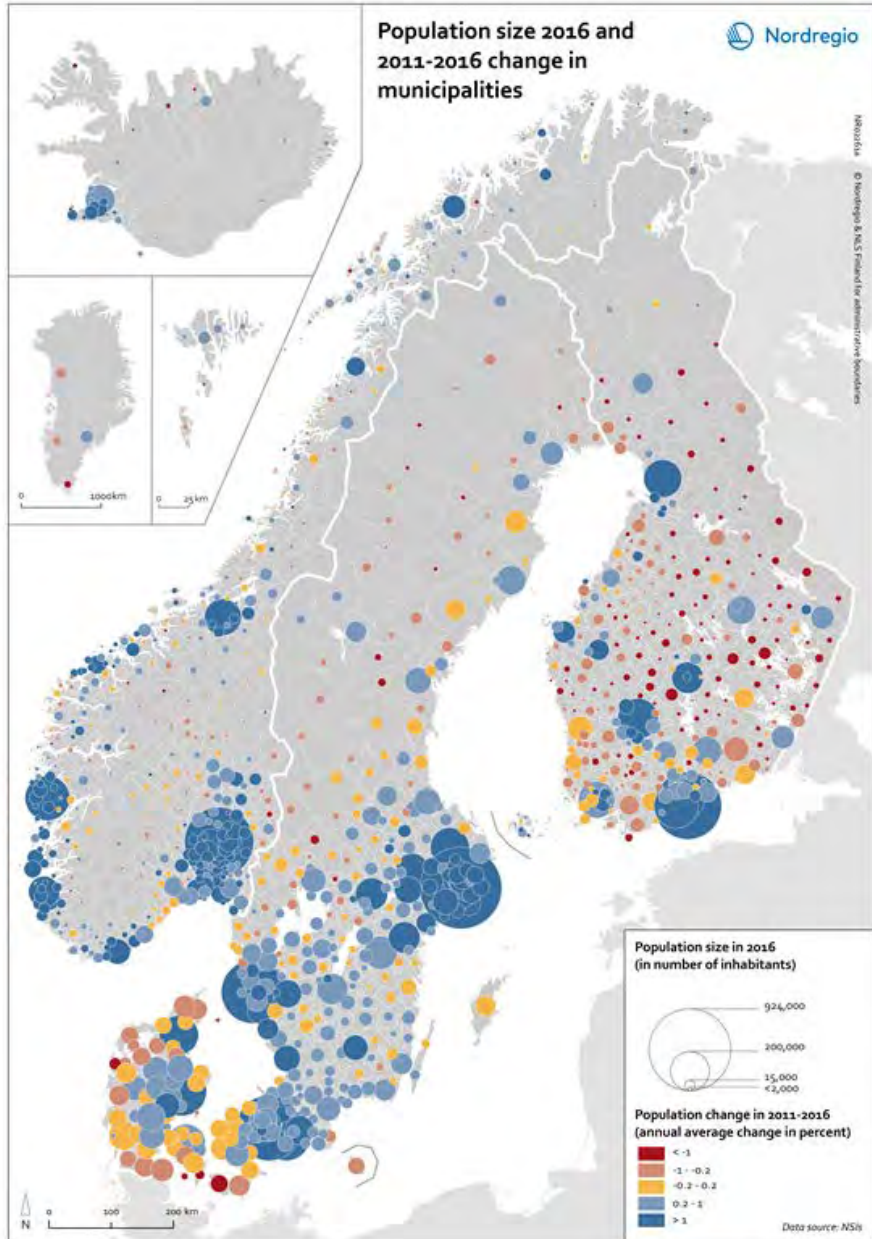
Namn	Parti	Övrig info
Maria Strömkvist	S	Riksdagsledamot, valkrets Dalarna
Johan Nyhus	S	F d kommunalråd Göteborg
Åsa Eriksson	S	Riksdagsledmot, valkrets Västmanland
Anna Hövenmark	V	Ledamot kommunfullm. Jokkmokk och regionstyrelsen Region Norrbotten
Mikael Eskilandersson	SD	Riksdagsledmot, valkrets Gävleborg
Bo Rudolfsson	KD	KSO, kommunalråd Laxå
Anette Åkesson	M	Riksdagsledamot, valkrets Skåne norra och östra
Erik Andersson	M	Riksdagsledamot, valkrets Stockholms län
Helene Odenjung	L	Kommunalråd Göteborg, 1:e vice partiordf.
Peter Helander	C	Riksdagsledamot, valkrets Dalarna
Marcus Friberg	MP	Kommunalråd Helsingborg

Kommittén ska lägga fram:

- Delbetänkande om avtalssamverkan den 17 oktober 2017
- Slutbetänkande den 15 oktober 2019

Urbanisering och regionförstoring

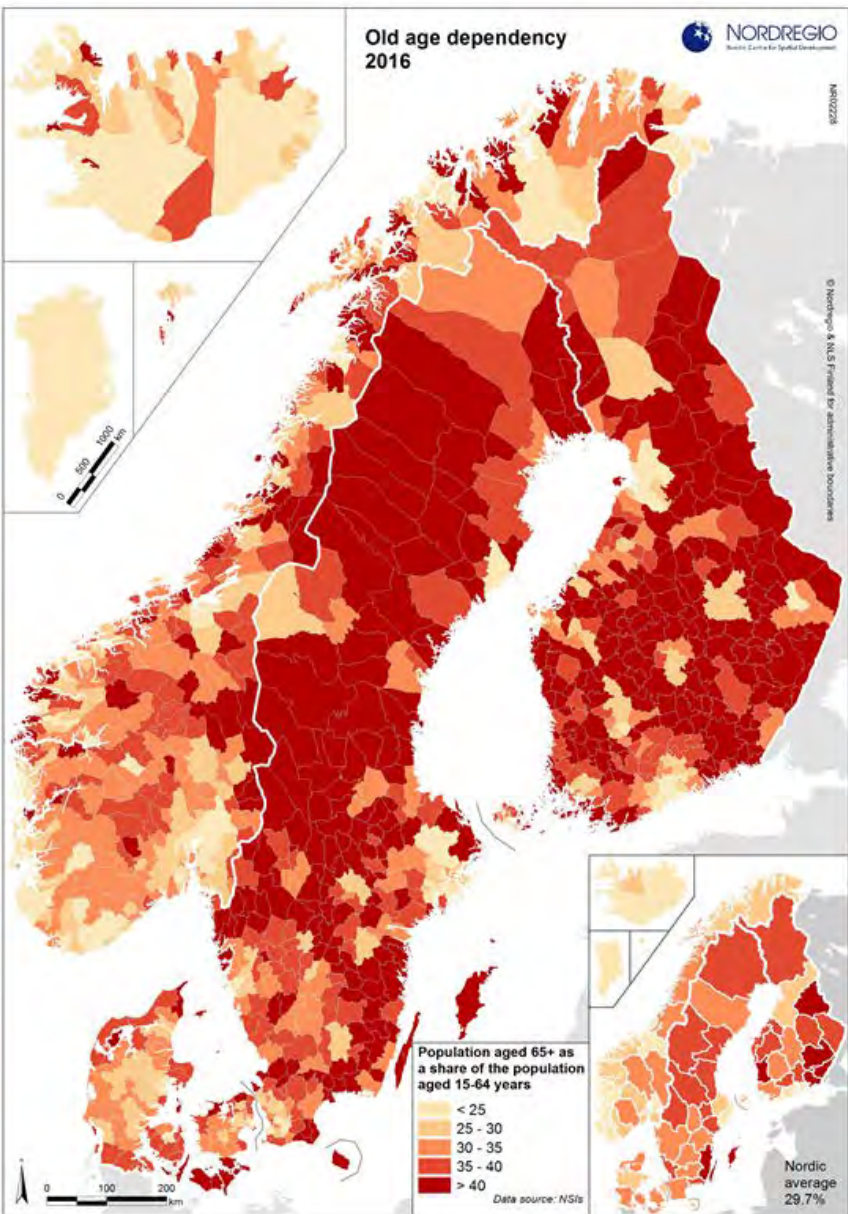

Befolkningsförändring i kommuner 2011-2016

Lokala arbetsmarknadsregioner 2030 (ytan proportionell mot folkmängden)

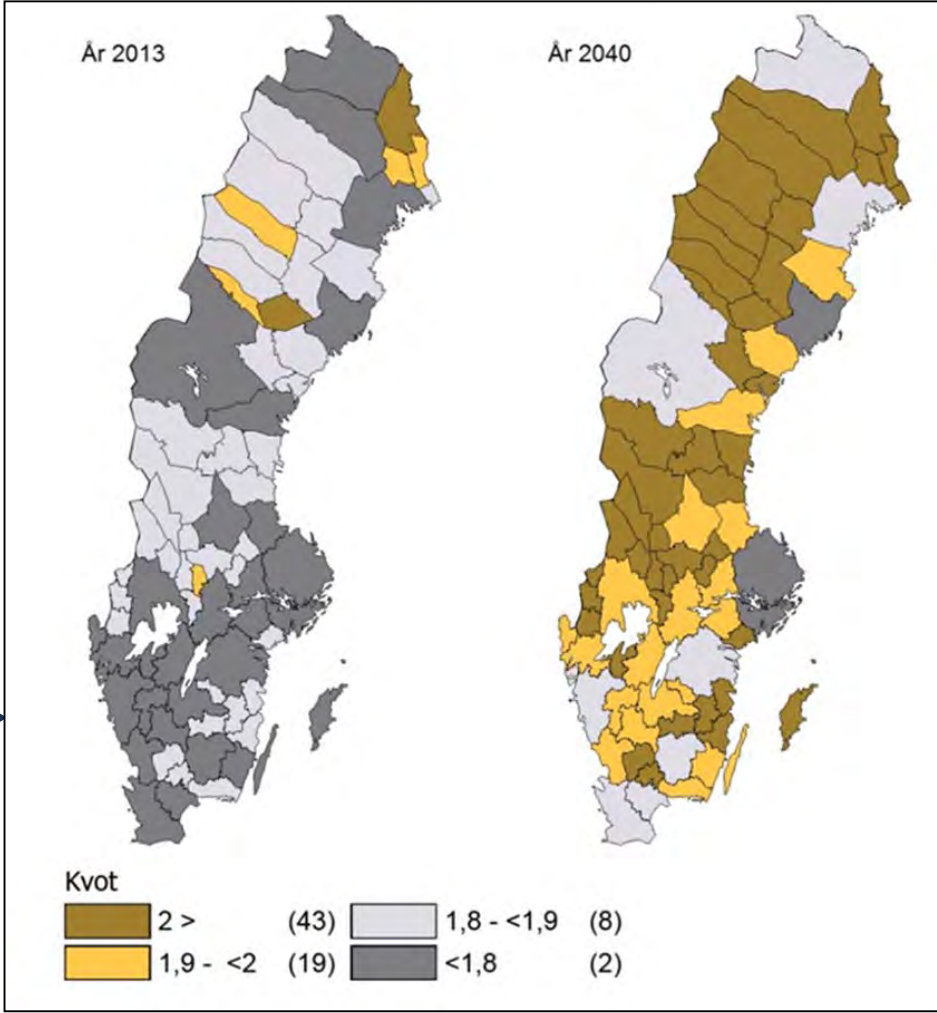

Demografiska förändringar

Andel befolkning 65+ i kommuner 2016

Ökande försörjningskvoter (total bef / bef 20-64år)

Källa: LU2015 Bilaga.7

Tilltagande polarisering mellan kommuner

Antal kommuner per kommunstorlek 1974, 2013 och 2040

Befolkning	1974, antal	2013, antal	2040, antal
–4 999	9	15	23
5 000–7 999	36	33	33
8 000–19 999	133	123	108
20 000–49 999	78	72	69
50 000–99 999	24	33	34
100 000	10	14	23
Summa	290	290	290

Källa: SOU 2015:101, Långtidsutredningen, bilaga 7

Två huvudutmaningar

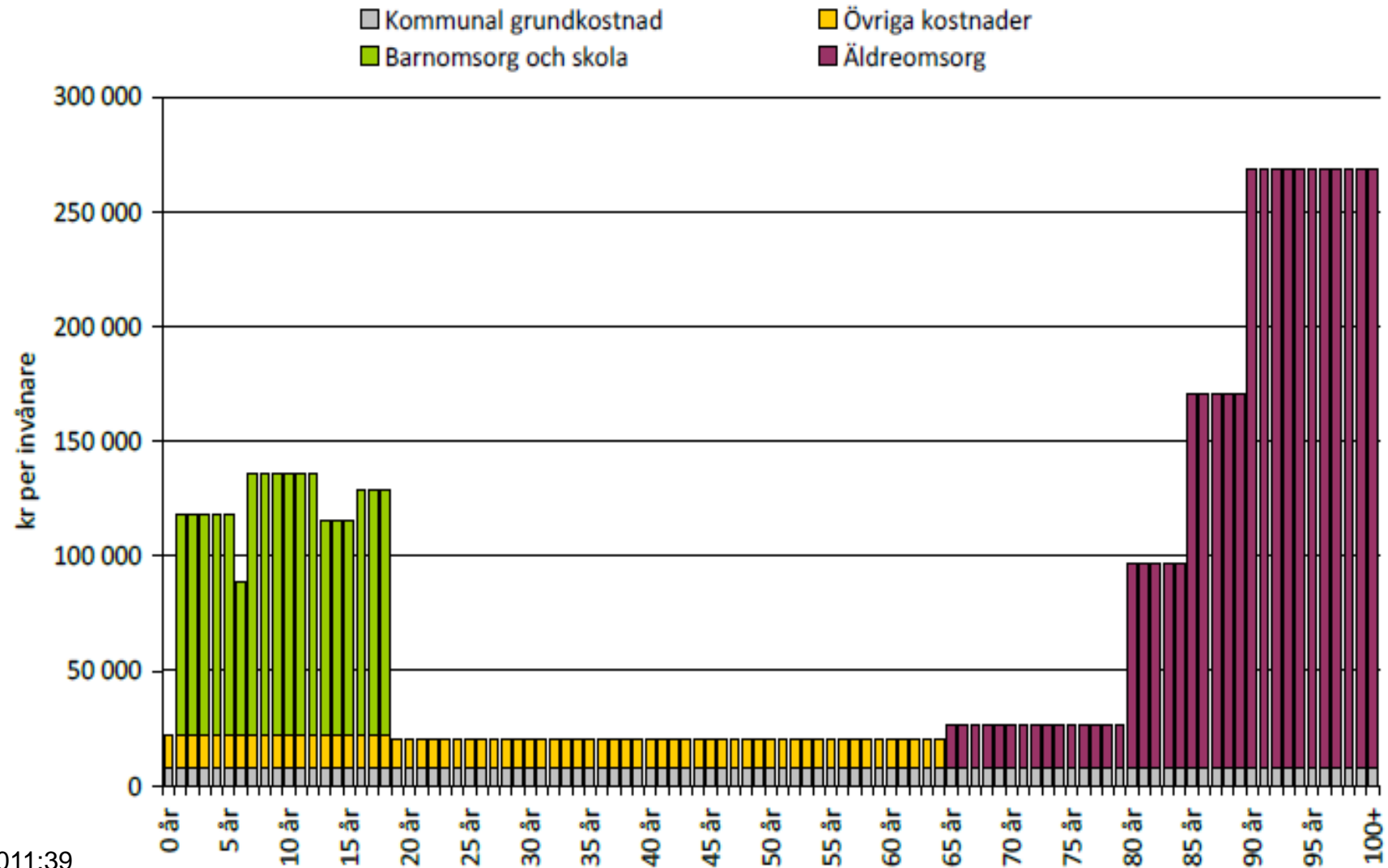
- Minskande och åldrande befolkning ger bristande kapacitet i mindre kommuner
- Urbanisering och vidgade funktionella regioner innebär att kommunindelningen inte svarar mot ett funktionellt regionperspektiv

Svagare ekonomi i många kommuner, men också stora utmaningar avseende:

- Personal och kompetensförsörjning
- Etablering och integration av nyanlända
- Kommunernas investeringsbehov
- Växande anspråk på service
- Klimatförändring
- Etc

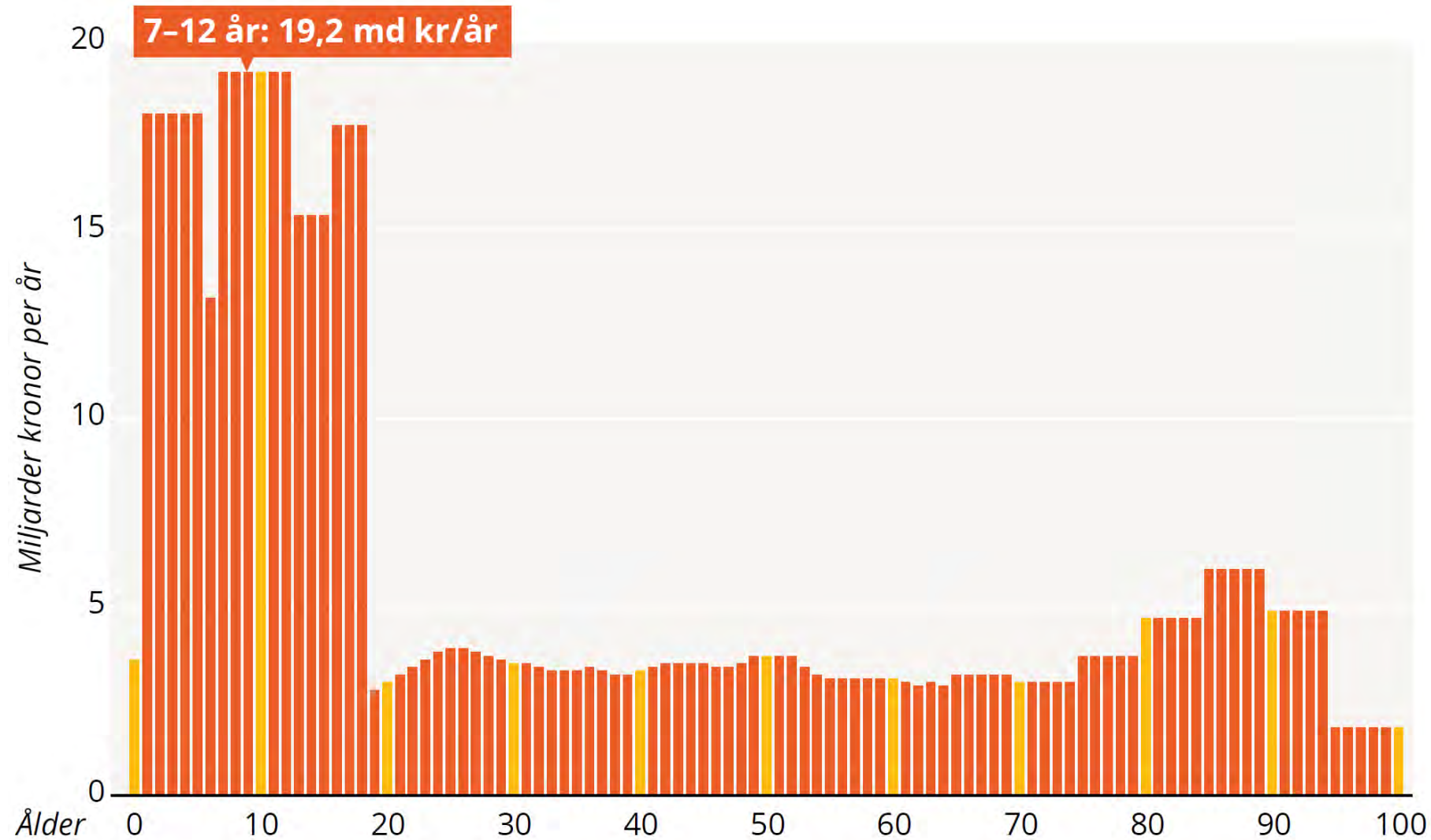
Demografi och kommunala kostnader

Källa: SOU 2011:39

Kommunernas totala kostnader per årskull 2016

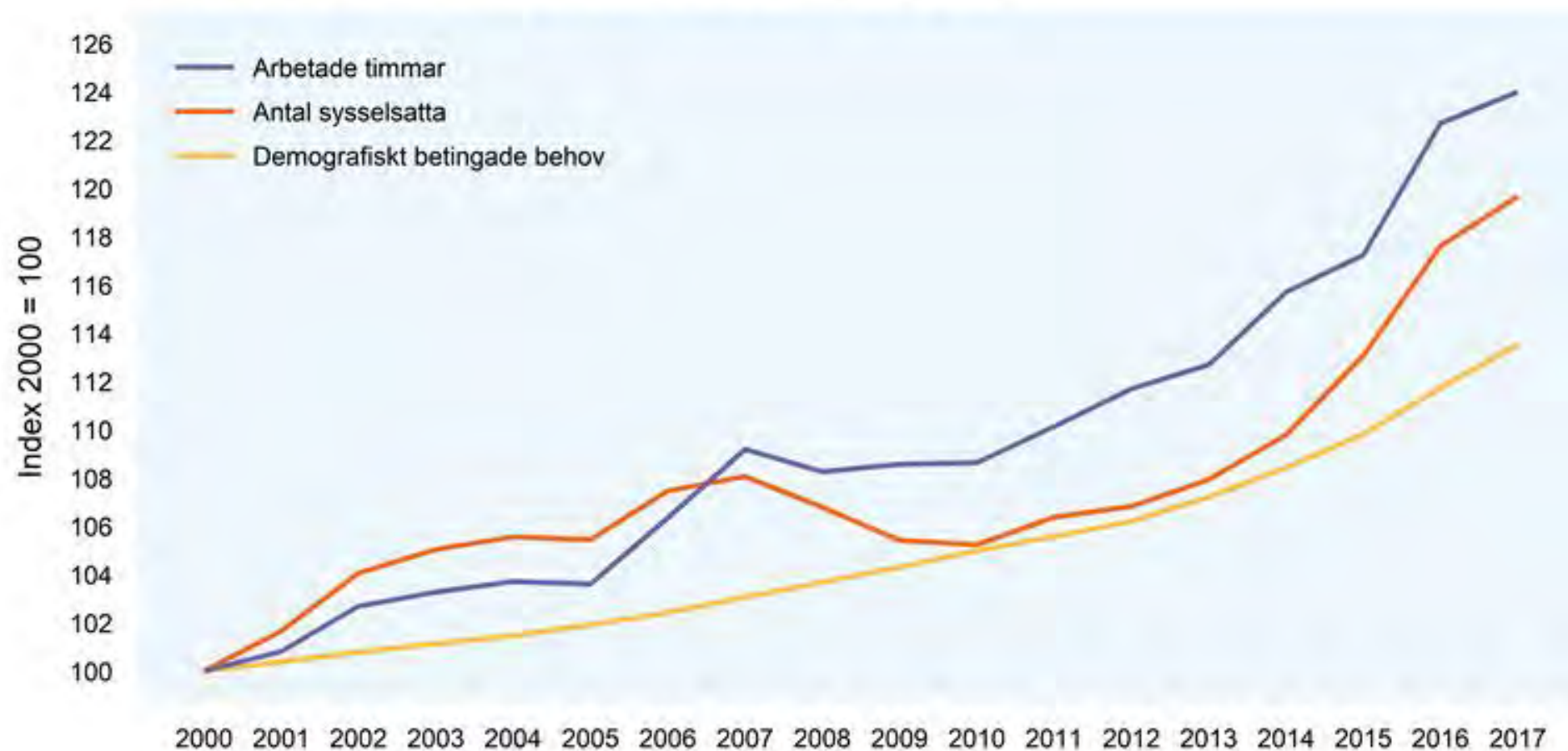

Källa: SKL

Kommunsektorns skattefinansierade verksamhet

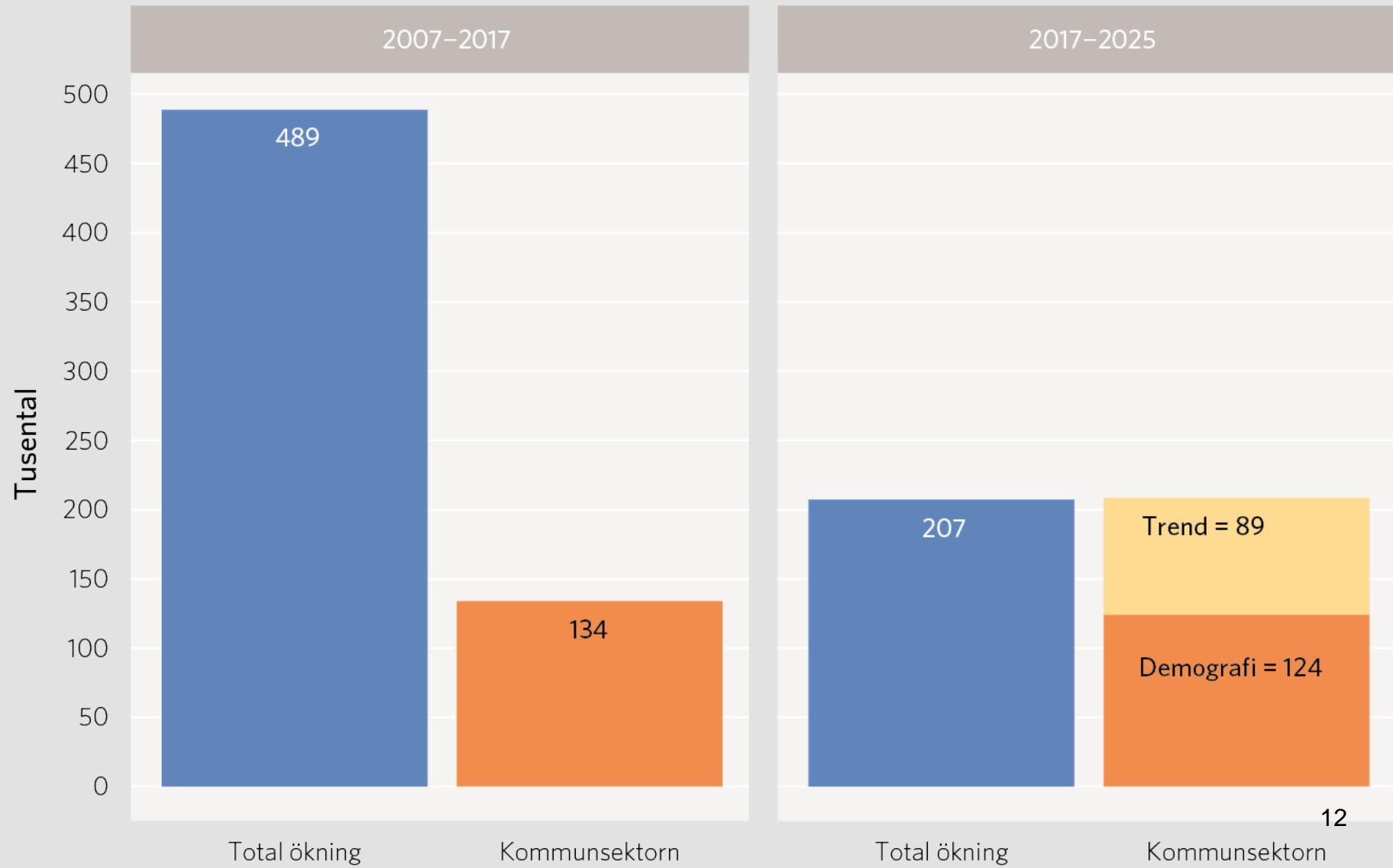
Antal sysselsatta, arbetade timmar respektive demografiskt betingade behov

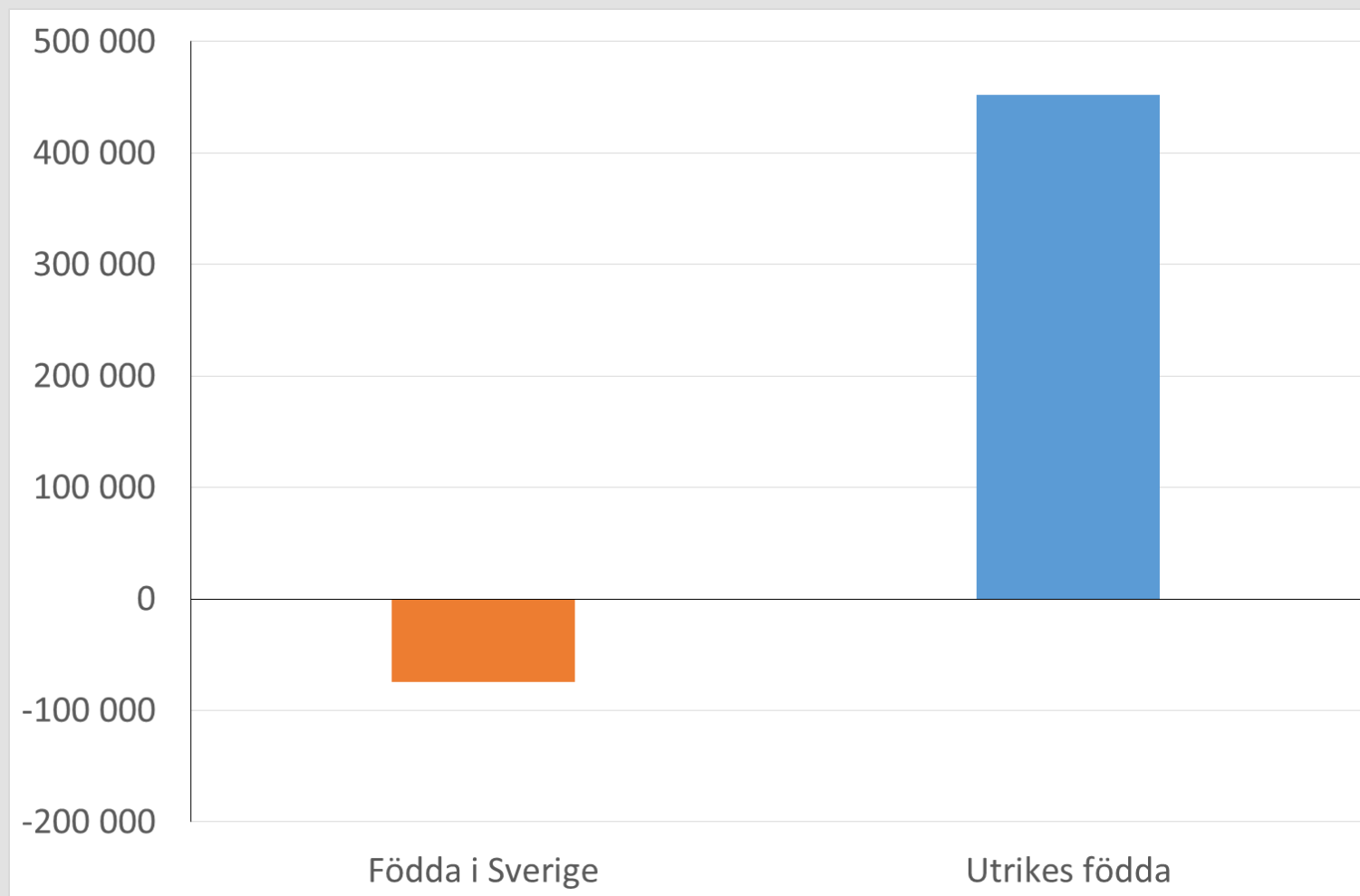
Källor: Konjunkturinstitutet och SKL

Förändring av antal sysselsatta totalt samt i kommunsektorn, exklusive respektive inklusive trend

Tusental personer

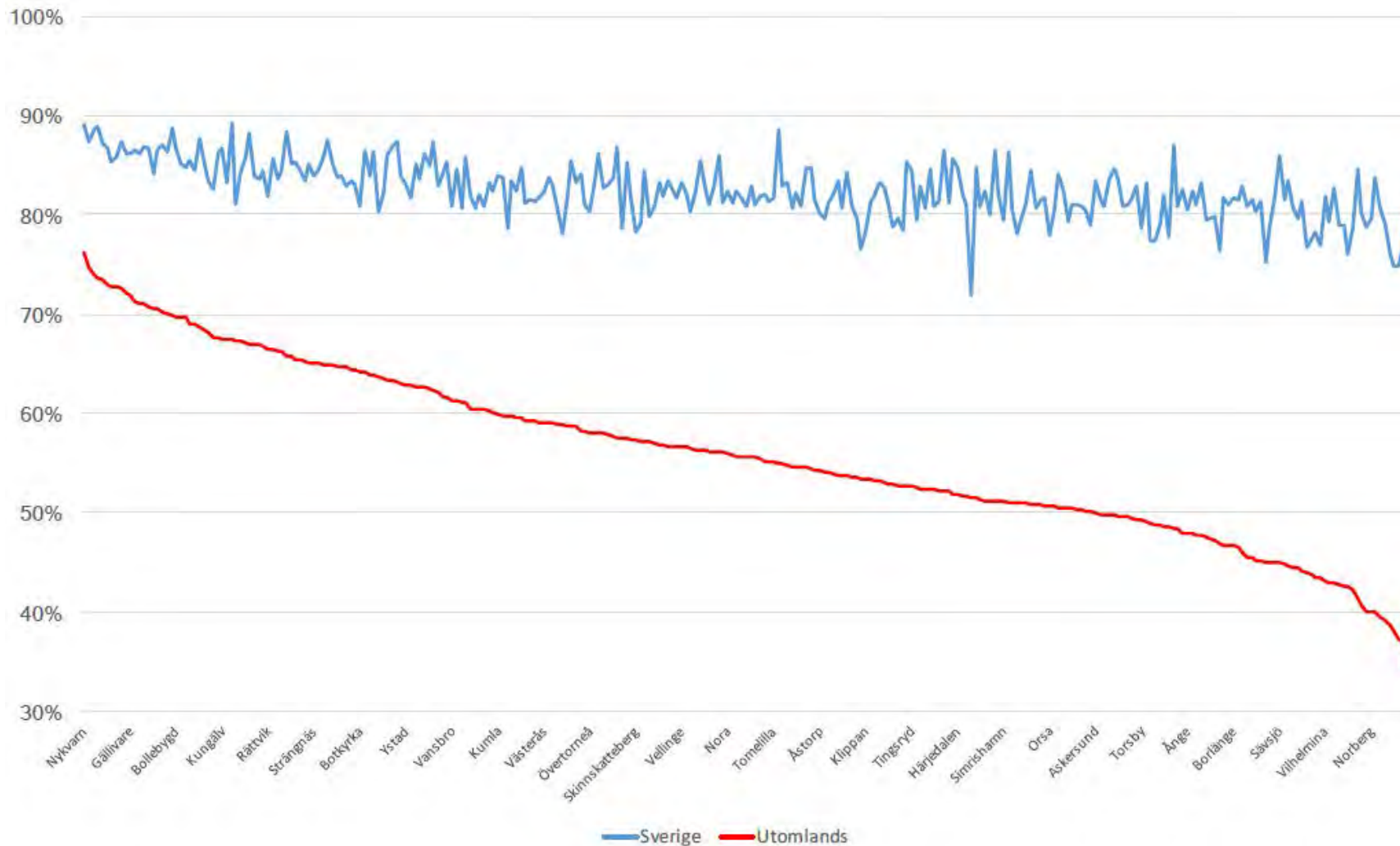

Förändring antal invånare - ålder 20-64 år kommande 10-årsperiod

Etablering och integration av nyanlända

Sysselsättningsandel för svenskfödda respektive utlandsfödda 20-64 år, kommuner 2014

Källa: SCB/Reglab

Stora och växande skillnader i förutsättningar

- Från 2 500 inv i Bjurholm och Sorsele till 950 000 inv i Stockholm
- Från över 19 000 km² i Kiruna till 9 km² i Sundbyberg
- Från 39 procents tätortsgrad i Berg till 100 procent i flera Stockholmskommuner
- Från 34 procent 65+ åringar i Borgholm och Pajala till 13 procent i Sundbyberg och Huddinge
- Från över 74 200 kr/inv i kommunala nettokostnader i Vilhelmina till 33 900 kr/inv i Solna
- Genomsnittlig köpeskilling för småhus, från 310 tkr i Ragunda och Åsele till över 10 Mkr i Danderyd och Lidingö

Kommittén ska analysera olika strukturella åtgärder:

- Kommunal samverkan
- Kommunsammanläggningar
- Generell förändring av uppgifter
- Asymmetrisk ansvarsfördelning
- Andra tänkbara åtgärder (t ex digitalisering)

Utökade möjligheter till
avtalssamverkan
(delbetänkande)

- En kombination av åtgärder kan vara en framkomlig väg
- Försöksverksamhet kan föreslås

Kommunal avtalssamverkan

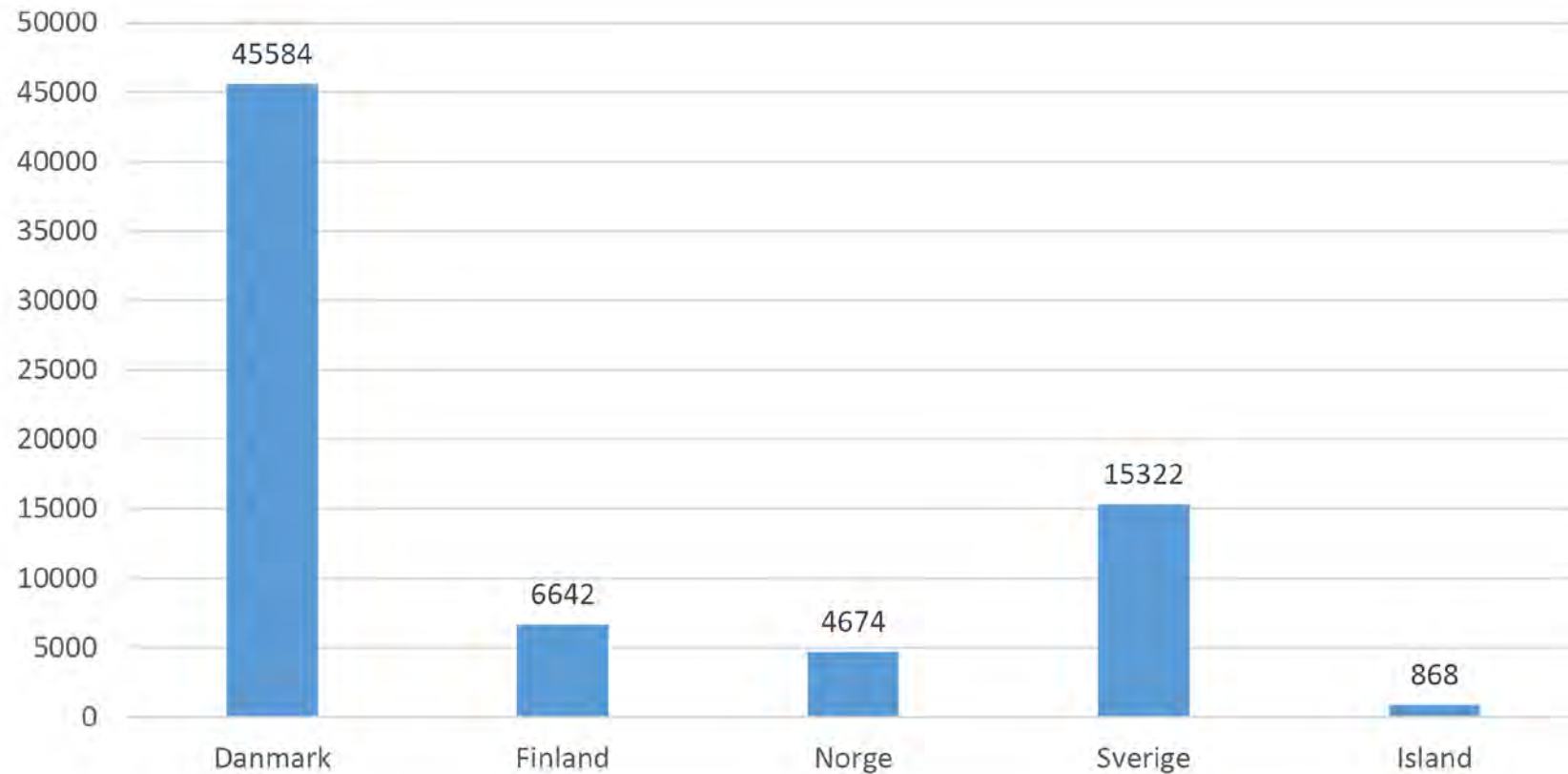
- En **generell rätt** för kommuner och landsting att med stöd av avtal **utföra uppgifter** åt varandra införs i kommunallagen.
- Undantag från **lokaliseringsprincipen** (för utförarkommunen).
- Sammanhängande rätt till **extern delegation** av beslutanderätt.
- Förtydligande av styrelsens **uppsiktsplikt**.
- Årlig **rapporteringskyldighet** för styrelsen till fullmäktige.

Förhållandet till LOU måste bedömas i enskilda fall.

Är det dags för kommunsammanläggning?

- Vid 1974 års kommunreform ansågs 8 000 inv vara kritisk gräns för att bedriva effektiv verksamhet
- Kommunreformsutredningar i Danmark, Norge och Finland pekar på minst 20 000 inv som önskvärt för effektiv verksamhet
- År 2040 beräknas vi ha 56 kommuner < 8 000 inv (19 %) och 164 kommuner < 20 000 inv (56 %)

3c. Kommunernas medianstorlek (antal invånare) i Norden 2017

Finns det motiv för kommunsammanslagningar?

- Förmodligen inga stora ekonomiska vinster att hämta hem genom sammanslagningar, men gleshet, bosättningsmönster och funktionella kopplingar spelar roll
- Kapacitets- och kompetensmässiga argument finns dock sannolikt – robusthet
- Lokal identitet och maktrelationer regionalt spelar roll
- Ger större ”utvecklingskraft”!

Verksamheter har olika territoriell logik – lokalt, regionalt, nationellt:

- Arbetsmarknadspolitiken
- Gymnasieskolan
- Räddningstjänsten
- Fysisk planering / bostadsplanering
- Kollektivtrafiken
- Sjukvården
- Etc...

Bör ansvaret ändras, generellt eller asymmetriskt?

Kommunal asymmetri i Sverige?

- **Modell 1:** Befria de minsta kommunerna från vissa obligatoriska uppgifter. Lägg över till större näraliggande kommuner eller landsting
- **Modell 2:** Olika uppgiftsfördelning kommun-region i de större stadsregionerna respektive i landet i övrigt. Starkare stadsregionala beslutsorgan

Kanske alltför komplexa lösningar på specifika problem?

Andra tänkbara åtgärder, t.ex.

- Digitalisering
- Systematiskt lärande

Vad har hänt hittills i utredningen?

- Prop. om avtalssamverkan 20 mars. Lagändringar 1 juli 2018
- Fallstudier tillsammans med SKL i fyra kommungrupperingar av olika karaktär
- Fördjupningsstudier inom följande områden:
  - Erfarenheter från nordiska strukturreformer (Siv Sandberg)
  - Asymmetrisk ansvarsfördelning (Anders Lidström)
  - Transaktionskostnader vid samverkan (Anna Thomasson)
  - Internationell forskningsöversikt (Gissur Erlingsson)
  - Digitaliseringens möjligheter och fallgropar (Anders Ekholm)

Det är vår framtid det gäller!

vaggeryd.se

pajala.se

skara.se

kiruna.se

tingsryd.se

malmo.se

sverker.lindblad@regeringskansliet.se

www.sou.gov.se/kommunutredningen

Regeringskansliet

Kommunutredningen Fi 2017:02